

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 414. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357086912/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

de strengt paa, og saa sig overalt om efter, hvordan enhver af dem kunde komme til sin Høne. Da de nu i deres Hjem var blevne færdige med Hønerne, saa gjorde de ikke mange Omstændigheder, naar det gjaldt at plukke Fjær*), men havde en Høne at plukke snart med en, snart med en anden af deres Naboer. De betragtede Landkortet som en Spiseseddel, og hvor der stod noget om Høns, Høne eller Hane, der satte de en Streg med rødt Blæk og gik løs derpaa med Køkkenkniv og Bradspid. Saa gik de over Hanebæk, stak Store- og Lille-Høningen i Gryden og kom ogsaa tilsidst til Hanauer-Land. Da de nu fandt Kykel-Ro, Greven af Hanaus herlige Slot, i Skoven, vilde de straffe til Advarsel og lod den røde Hane slaa Vingerne ud fra Taget.»

Der gøres i denne Eventyrstil en saa voldsom Jagt paa Ordspil, at det næsten minder om Maaden, hvorpaa i enkelte af Shakespeares Skuespil de unge Mennesker lægger deres overmodige Lystighed for Dagen.

Langt vægtigere, om end ikke meget mindre kunstlet, er Stilen i Brentanos berømteste Fortælling *Geschichte vom braven Kasperl und dem schönen Annerl*.

Stoffet er taget fra *Des Knaben Wunderhorn*. Denne Samling indeholder (II 204) en kort Vise *Weltlich Recht* om den skønne Nanerl, der bliver ført ud af Skam-Porten for at henrettes og gerne vil dø for at komme til sit Barn:

Fændriken kom ridende og sin Fane svang:
Holder stille med skøn Nanerl, jeg bringer Pardon!

Kære Fændrik hendes Livslys er jo alt blæst ud.
God Nat, min kønne Nauerl, din Sjæl er hos Gud.

Brentano lader den hele Historie blive fortalt en tidlig Sommernat paa aaben Gade af en simpel Kone, den smukke Annerls eller Nanerls 88aarige Bedstemoder. Det er lykkedes ham at gengive den ældgamle, religiøse og meget overtroiske Kones Maade at tale paa saa træffende, at man hele Tiden igennem har hendes Skikkelse for Øje. Ved den Gamles ulogiske Fortælling, der bevæger sig frem springvis og saa midt imellem indhenter det Oversprungne, har han formaaet med fuldendt

*) Uoversætteligt Ordspil: sie machten nicht viel Federlesens.

Kunst at holde Læseren i stadig Spænding. Man erfarer under Fremstillingens Gang aldrig nok til at vinde et Overblik, men altid nok til at bevare Deltagelsen og være spændt paa Løsningen af Gaaden, det vil sige paa Forklaringen af Fortællerindens gaadefulde Talemaader. Sjældent er de Slør, der dækker en Række Begivenheder for Læseren, blevne løftede med saa sikker Haand, ét for ét.

Et andet Fortrin ved Kompositionen er den Styrke, med hvilken Grundmotivet Ære (den falske og den sande Ære, Skamfølelsen af Ærekærlighed og den virkelige Skændsel, i hvilken Æresygen kan drive En ind) er fastholdt og udviklet gennem begge Hovedpersonernes Oplevelser og Handlinger. Kasperl, den brave, ærekære Uhlan, hos hvem Æresfølelsen er skærpet indtil følsom Ømhed, gaar til Grunde af Sorg over sin Faders og sin Stedbroders æreløse Færd. Kun ved Selvmord bliver han skaaet for den Kval at erfare sin Elskedes, den smukke Annerls Skæbne. Over hendes Liv har en græsselig Tilskikkelse raadet. Digterens mørke Overtro har fundet Behag i at drive hende ind i Ulykke og Død med den uimodstaaelige Magt, som ligger i en hemmelighedsfuld Forudbestemmelse. Hendes Moder har i sin Tid elsket en Jæger, der skal henrettes for et Mord. Da Barnet kommer til Skarpretteren, skælver hans Bøddelsværd inde i Skabet — et ufejlbarligt Tegn paa, at Sværdet tørster efter hendes Blod. Da Jægeren faar Dødshugget, flyver hans Hoved hen til Annerl og bider sig med Tænderne fast til Barnets lille Kjøle. Den Vending «Det har med Tænderne trukket hende dertil» bliver stadigt paany brugt om den Magt, der styrter hende i Ulykke. Hun synker i Vanære af Hang til Æren; hun bliver nemlig forført af en fornem Mand under et falsk Ægteskabsløfte; hun kvæler i sin Jammer og Forvildelse sit nyfødte Barn, angiver saa sig selv for Domstolene, og bøder med sit unge Liv, da hendes Forfører, Fændriken, ankommer for sent til Retterstedet med Benaadning.

Denne simple Indholdsangivelse viser, hvorvidt Brentano her har hyldet de romantiske Læresætninger. Varsler, tildels af rent umulig Art, spiller en Hovedrolle; Skæbnetragediernes tyrkiske Skæbnetro leverer Synspunktet for Heltindens Levnedsløb, og ved Siden deraf fremtræder uden nogen Udjævning af Modsigelsen den ægte katolske Betragtningssmaade, at det er en Synd, der straffer sig, det, at Hovedpersonen har foretrukket Ærens